

Θέματα Πολιτικής Οικονομίας Ι, Φεβρουαρίου 2006
Γιάνης Βαρουφάκης, Μάνος Κουντούρης

ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΣΕ 2 ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ 3 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. (3 βαθμοί) Έστω ότι θα μοιράσουμε στην Άννα (A) και στον Βασίλη (B) δύο μήλα, δύο πορτοκάλια και δύο αχλάδια. Έστω ακόμα ότι: (α) Η Άννα προτιμά ένα μήλο από ένα πορτοκάλι και ένα πορτοκάλι από ένα αχλάδι, (β) Ο Βασίλης προτιμά ένα πορτοκάλι από ένα αχλάδι και ένα αχλάδι από ένα μήλο, και (γ) ούτε η Άννα ενδιαφέρεται για το ποια και πόσα φρούτα θα πάρει ο Βασίλης αλλά ούτε και ο Βασίλης για το ποια και πόσα φρούτα θα πάρει η Άννα (νοιάζονται μόνο για το ποια και πόσα φρούτα θα έχουν οι ίδιοι).

(A) Ποιες (και γιατί) από τις παρακάτω κατανομές είναι κατά Pareto αποτελεσματικές;

	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
Μήλα	2	0	0	2	1	1	2	0	2	0	2	0
Πορτοκάλια	2	0	0	2	1	1	1	1	0	2	1	1
Αχλάδια	2	0	0	2	1	1	1	1	2	0	2	0
Κατανομές	1		2		3		4		5		6	

Απάντηση: Είναι όλες τους κατά Pareto αποτελεσματικές καθώς καμμία κατανομή δεν μπορεί να βελτιωθεί κατά Pareto, δηλαδή έτσι ώστε να ωφεληθεί το ένα άτομο χωρίς να ζημιωθεί το άλλο. Σημειώνουμε αρχικά ότι η Άννα προτιμά ένα μήλο από ένα πορτοκάλι και ένα πορτοκάλι από ένα αχλάδι και ο Βασίλης προτιμά ένα πορτοκάλι από ένα αχλάδι και ένα αχλάδι από ένα μήλο. Συμβολικά,

A: $\mu > \pi > \alpha$ (όπου μ η ωφέλεια της A από ένα μήλο, π από ένα πορτοκάλι και α από ένα αχλάδι) και B: $\pi' > \alpha' > \mu'$ (όπου μ' η ωφέλεια της A από ένα μήλο, π' από ένα πορτοκάλι και α' από ένα αχλάδι). Ας εξετάσουμε τις 6 κατανομές με τη σειρά:

Κατανομή 1: Οποιαδήποτε μετακίνηση από αυτήν σημαίνει ζημιά για την A.

Συνεπώς, η Κατανομή 1 είναι κατά Pareto αποτελεσματική.

Κατανομή 2: Οποιαδήποτε μετακίνηση από αυτήν σημαίνει ζημιά για τον B.

Συνεπώς, η Κατανομή 2 είναι κατά Pareto αποτελεσματική.

Κατανομή 3: Μετακίνηση από την Κατανομή 3 στις 1 ή 4 σημαίνει ζημιά για την A και στην 2 ζημιά για τον B. Μετακίνηση στην Κατανομή 5 ωφελεί την A (ανταλλάσσει ένα αχλάδι με ένα πορτοκάλι που προτιμά, και παίρνει επί πλέον και ένα μήλο που τις αρέσει πιο πολύ απ' όλα). Όμως ζημιώνει τον B ο οποίος παίρνει μεν ένα αχλάδι αλλά δίνει ένα πορτοκάλι που του αρέσει περισσότερο από το αχλάδι που πήρε (συν το ότι δίνει κι ένα μήλο!). Μετακίνηση από την Κατανομή 3 στην 6 ζημιώνει τον B. Συνεπώς, η Κατανομή 3 είναι κατά Pareto αποτελεσματική.

Κατανομή 4: Μετακίνηση από την Κατανομή 4 στην 1 ζημιώνει την A, στην 2 τον B και στην 3 πάλι τον B. Μετακίνηση από την Κατανομή 4 στην 5 σημαίνει ότι η A δίνει ένα πορτοκάλι στον B με αντάλλαγμα ένα αχλάδι. Αυτό θα την ζημιώνει μιας και $\pi > \alpha$ (και ο B θα ζημιωνόταν δεδομένου ότι $\pi' > \alpha'$). Τέλος, μετακίνηση από την 4 στην 6 ζημιώνει τον B.

Κατανομή 5: Μετακίνηση από την Κατανομή 5 στην 1 ζημιώνει τον B. Μετακίνηση από την 5 στην 2 ζημιώνει την A. Μετακίνηση από την 5 στην 3 ζημιώνει σίγουρα την A (ενώ για τον B δεν γνωρίζουμε, μιας και από τη μία κερδίζει ένα αχλάδι και ένα μήλο αλλά χάνει ένα πορτοκάλι – δεν γνωρίζουμε κατά πόσον η απώλεια του πορτοκαλιού, το οποίο «αγαπά» πιο πολύ από ένα μήλο ή ένα αχλάδι, αποζημιώνεται

από ένα μήλο και ένα αχλάδι). Μετακίνηση από την 5 στην 4 ωφελεί την Α αλλά ζημιώνει τον Β. Μετακίνηση από την 5 στην 6 απλώς ζημιώνει τον Β.

Κατανομή 6: Μετακίνηση από την 6 στην 1 ζημιώνει τον Β, στην 2 ζημιώνει την Α, στην 3 τον Β, στην 4 την Α και στην 5 τον Β.

(B) Ποια η σημασία της έννοιας της κατά Pareto αποτελεσματικότητας για την οικονομική θεωρία και την πολιτική οικονομία γενικότερα;

Ενδεικτική απάντηση: Σημασία του συγκεκριμένου ορισμού αποτελεσματικότητας: Δίνει τη δυνατότητα στη νεοκλασική θεωρία να συγκρίνει καταστάσεις, ως προς την κοινωνική τους «ενημερία», χωρίς να χρειάζεται να εισάγει κριτήρια για πού θα μας βοηθήσουν να «ζυγιάσουμε» τα οφέλη του ενός με τις απώλειες του άλλου (π.χ. όταν συζητάμε μια οικονομική ή κοινωνική πολιτική η οποία θα ωφελήσει κάποιους αλλά θα βλάψει κάποιους άλλους). Συνάδει λοιπόν με την διστακτικότητα των νεοκλασικών οικονομολόγων να προβαίνουν σε διαπροσωπικές συγκρίσεις ωφέλειας. Το πρόβλημα όμως είναι ότι έτσι η θεωρία «παραλύει» μπροστά στο ερώτημα: Ποια είναι κοινωνικά καλύτερη κατανομή; Όταν δύο ή περισσότερες κατανομές είναι κατά Pareto αποτελεσματικές, το κριτήριο αποτελεσματικότητας του Pareto δεν μας βοηθά στο να απαντήσουμε το ερώτημά μας.

2. *(3 βαθμοί) (A) Ποια η διαφορά μεταξύ οικονομικού κέρδους (profit) και γεωπροσόδου (economic rent) στην οικονομική σκέψη του Ricardo; (B) Ποια η σημασία αυτής της διαφοράς για την πολιτική οικονομία από τη εποχή του Ricardo μέχρι και σήμερα;*

Ενδεικτική απάντηση: Και οι δύο έννοιες αφορούν πληρωμές πάνω από το κόστος ευκαιρίας του πωλούμενου αγαθού. Η διαφορά έγκειται στο ότι στην περίπτωση του κέρδους, ο ανταγωνισμός μπορεί, αργά ή γρήγορα, να το «εξαφανίσει». Π.χ. μια εταιρεία ανακαλύπτει ένα νέο είδος παιχνιδιού. Αρχικά, έχοντας το μονοπώλιο, θα μπορεί να χρεώνει τιμή άνω του κόστους ευκαιρίας. Όμως, αργά ή γρήγορα οι ανταγωνιστές θα «λανσάρουν» ανάλογα παιχνίδια και έτσι η τιμή θα τείνει και πάλι στο κόστος ευκαιρίας (σύμφωνα με την λογική των Smith και Ricardo), εξαφανίζοντας το οικονομικό κέρδος. Αντίθετα, η γεωπρόσοδος δεν κινδυνεύει από τον ανταγωνισμό. Το αντίθετο μάλιστα! Η γεωπρόσοδος προκύπτει επειδή υπάρχουν μη-παραχθέντες (και συνεπώς μη-ανανεώσιμοι) συντελεστές παραγωγής, π.χ. η γη (ή το πετρέλαιο), οι οποίοι παρουσιάζουν διαφορετική παραγωγικότητα (π.χ. η γη είναι αυστηρά πεπερασμένη και διακρίνεται σε εύφορη και μη ή το πετρέλαιο του οποίου η ποσότητα είναι περιορισμένη και που εξάγεται από πηγές κάποιες από τις οποίες έχουν χαμηλότερο κόστος εξόρυξης από τις άλλες). Όσο αυξάνεται ο ανταγωνισμός, και ανθεί η οικονομία, αυξάνεται και η ζήτηση αυτών των συντελεστών, αυξάνεται η τιμή τους (το ενοίκιό τους, παραδείγματος χάρη), και έτσι αυξάνεται το εισόδημα των ιδιοκτητών τους που ισοδυναμεί με όλο και περισσότερη συσσώρευση γεωπροσόδου. Την εποχή του Ricardo ο «στόχος» του μεγάλου θεωρητικού ήταν οι γαιοκτήμονες ακριβώς επειδή τα αγροτικά αγαθά έπαιζαν τόσο μεγάλο ρόλο στις οικονομίες της εποχής. Στην δική μας εποχή, η ενέργεια (π.χ. πετρέλαιο) και το ανθρώπινο δυναμικό παίζουν όλο και μεγαλύτερο ρόλο. Το ποια είναι η σημασία για την πολιτική οικονομία, σήμερα, της διαφοράς κέρδους και γεωπροσόδου το αφήνουμε να το απαντήσεις εσύ. Βλέπεις, δεν υπάρχουν σωστές απαντήσεις σε τέτοια ερωτήματα. Μόνο ενδιαφέρουσες/συγκροτημένες και βαρετές/ασυνάρτητες απαντήσεις υπάρχουν...

3. (3 βαθμοί) (Α) Πως **προσδιορίζεται** στην εργασιακή θεωρία της αξίας του Κ. Μαρξ η αξία του μισθού και πως **διαφέρει** αυτός ο προσδιορισμός από εκείνον της ανταλλακτικής αξίας όλων των άλλων αγαθών; (Β) Γιατί λέμε ότι αυτή η διαφορά (μεταξύ της εργασίας και άλλων αγαθών) αποτελεί την βάση της μαρξιστικής θεωρίας (α) συσσώρευσης κεφαλαίου και (β) περιοδικών οικονομικών κρίσεων;

Ενδεικτική απάντηση: Δεν θα επαναλάβω εδώ τα σχετικά κείμενο της ιστοσελίδας του μαθήματος με τίτλο [Μαρξική θεωρία κέρδους και αξίας της εργασίας. Συσσώρευσης κεφαλαίου. Ενδογενών Κρίσεων ΚΑΙ Οικονομικοί κύκλοι.](#)

ΝΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΤΕ ΣΕ 1 ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ 2 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

4. (4 βαθμοί) Ποιοι παράγοντες και διαδικασίες έφεραν, κατά την γνώμη σας, την βιομηχανική επανάσταση στην Βρετανία στον 18^ο και τον 19^ο αιώνα; Πως διαφέρει εκείνη η οικονομική διαδικασία από αυτήν που παρατηρούμε σήμερα σε αναδυόμενες (οικονομικά) χώρες όπως η Κίνα;

Ενδεικτική απάντηση: Μια χρήσιμη απάντηση θα πρέπει να ξεκινήσει από τα Κεφάλαια 2&3 του Heilbroner. Κατόπιν, περιμέναμε μια «προβολή» αυτών των ιστορικών γεγονότων στην σημερινή κατάσταση όπου δεσπόζουν τα βιομηχανικά «θαύματα» της Κίνας και, σε λιγότερο βαθμό, της Ινδίας.

5. (4 βαθμοί) Ποιες οι ομοιότητες και ποιες οι διαφορές μεταξύ (α) του νεοκλασικού υποδείγματος του τέλει ανταγωνισμού και (β) της έννοια περί ανταγωνισμού που συναντάμε στον *Πλούτο των Εθνών* του Adam Smith;

Ενδεικτική απάντηση: Το νεοκλασικό υπόδειγμα προσπαθεί να «προσομοιώσει» την αφήγηση του Adam Smith όσον αφορά το πώς ο ανταγωνισμός εξαλείφει τα οικονομικά κέρδη και παράγει, με αυτό τον τρόπο, κοινωνική ευημερία. Μόνο που, στην προσπάθειά του να αποδείξει τον Smith «αληθινό» στη βάση μαθηματικού υποδείγματος, προβαίνει σε παραδοχές που ο Smith δεν δεχόταν. Π.χ. ότι οι επιχειρήσεις στερούνται πλήρως την δυνατότητα να επηρεάζουν τις τιμές, την στατική ανάλυση, κλπ. Βλ. ακόμα το σχετικό κείμενο στην ιστοσελίδα: [Η βασική διαφορά νεοκλασικής και κλασικής προσέγγισης.](#)